

16. světový kongres SIEF v České republice

Od 7. do 10. června 2023 hostilo Brno 16. světový kongres SIEF (*Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore / International Society for Ethnology and Folklore*), který byl příležitostí pro setkání výzkumníků z oborů etnologie, folkloristiky, antropologie a dalších příbuzných sociálních a humanitních věd z různých koutů světa. Pořadatelství prestižní události v České republice bylo oficiálně oznámeno v roce 2021 v Helsinkách, předcházelo mu ovšem mnohem delší společné úsilí trojice českých vědeckých institucí (Etnologického ústavu AV ČR, v. v. i., Ústavu evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a Národního ústavu lidové kultury) přivést do naší země špičky současné etnologie a jí blízkých disciplín. Uspořádání kongresu v České republice navíc nabylo i jeden ryze symbolický moment. Téměř po sto letech se SIEF „vrátil domů“, neboť jeho počátky jsou spjaty s *Commission des Arts et Traditions Populaires* (CIAP), která se zformovala v říjnu 1928 v Praze na kongresu lidového umění.

Při výběru ústředního tématu *Living Uncertainty* (*Žít v nejistotě*) nikdo z iniciátorů před lety netušil, nakolik vizionářským se pro počátek nového desetiletí stane. V období před kongresem se svět a naše obory změnily způsobem, který nikdo neočekával. Před dvěma lety hrozila možnost, že budeme muset kvůli pandemii covid-19 zcela „přepnout“ do online režimu, jak tomu bylo u 15. kongresu SIEF

v roce 2021 pořádaného finskými kolegy. Ruský útok na Ukrajinu na čas zpochybnil i samu možnost pořádat velké vědecké akce v „nejisté“ střední Evropě. Ještě na podzim roku 2022 nebylo zcela jasné, zda bude akce hybridní, nebo face to face. A dva měsíce před zahájením kongresu zůstávala stále nezodpovězená otázka, zda se ho zúčastní 500 nebo 1000 kolegů. Nejistota, improvizace a hledání kreativních řešení v nejistém a neklidném prostředí se staly nejen tématem kongresu, ale i neodmyslitelnou součástí každodenního života místního organizačního výboru, všech zapojených dobrovolníků a mnoha dalších partnerů, kteří se podíleli na jeho přípravě. Ostatně mezi institucionálními (a tím pádem i globálně viditelnými) partnery kongresu byla také Česká národopisná společnost. S poslední velkou nejistotou se musel organizační výbor vypořádat i pouhých 24 hodin před oficiálním zahájením, kdy průtrž mračen nad Brnem vyřadila z provozu kongresový sál Hotelu Orea s kapacitou 700 míst. I tuto překážku se ovšem podařilo nakonec překonat a ve středu 7. června v podvečer byl kongres úspěšně zahájen a otevřen přednáškou emeritní profesorky sociální antropologie v Cambridge prof. Marilyn Strathern s názvem *Uncertain relations: Limits and possibilities* (*Nejisté vztahy: limity a příležitosti*).

Velkou pozornost ovšem poutaly i další osobnosti světové vědy, které se ujaly role keynote speakers: Andrea Pető (Vídeň), Michał Buchowski (Poznaň), Tim Tangherlini (Berkeley), Kyrre Kverndokk (Bergen), Clara Saraiva (Lisabon), Čarna

Plenární jednání kongresu na téma *Methodological Uncertainty* 9. června 2023 v univerzitním kině Scala. Fotoarchiv ÚEE FF MU Brno.

Brković (Göttingen) či Eerika Koskinen-Koivisto (Jyväskylä). Čtyřdenní akce přilákala nakonec úctyhodný počet 911 delegátů ze 49 zemí, kteří se v 96 tematických panelech věnovali současným tématům, jako je identita, kulturní dědictví, migrace, reakce na enviromentální, ekonomické a politické výzvy, ale i každodenní prožívání různých aktuálních nejistot. Jednotlivá jednání nespojovalo jen ústřední téma, ale i speciální kongresová znělka, kterou pro tuto příležitost složil hudební skladatel a interpret Jiří Pavlica. Vedle panelových jednání, kulatých stolů, posterové sekce a keynotes byly ve spolupráci s Českým rozhlasem Brno, Centrem tradičních technologií Příbor a Národním ústavem lidové kultury ve

Strážnici připraveny praktické workshopy prezentující zkušenosti z propojení základního a aplikovaného výzkumu v etnologii. V rámci doprovodného programu bylo účastníkům nabídnuto několik komentovaných prohlídek Brnem pod vedením Jany Noskové a Michala Doležela, kteří zájemcům přiblížili vybraná témata z minulosti města a jeho pestré etnické skladby.

Partnerství našich tří předních etnologických institucí dokázalo vytvořit podmínky, aby se Brno stalo po dobu čtyř dní jedinečným prostorem pro diskuzi, výměnu názorů, ale i neformální sdílení zkušeností badatelů a badatelek různého oborového zaměření a metodologických východisek. Příležitostí prezentovat

Marilyn Strathern v rozhovoru s prezidentkou SIEF Marií Sandberg. Fotoarchiv ÚEE FF MU Brno.

výsledky výzkumů české a slovenské etnologie využili v hojně míře i naši domácí kolegové, včetně doktorských studentů, jejichž příspěvky zazněly v několika tematických panelech. Některé z panelů čeští vědci a vědkyně přímo iniciovali, odborně garantovali a vedli. Rekonstruované a moderně vybavené prostory Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a kino Scala pak poskytly pro formální i neformální setkávání ideální zázemí. K hladkému průběhu kongresu nemalou měrou přispělo také na devět desítek studentů a studentek Masarykovy univerzity v roli dobrovolníků, kteří svým nasazením a profesionálním přístupem významně přispěli k dobrému vyznění kongresu. Jeho výbornou organizaci ocenila v závěrečné ceremonii i předsedkyně světové organizace SIEF prof. Marie Sandberg

a veskrze pozitivní názory zaznívaly i v postkongresové online anketě.

Organizace celé akce byla pro českou etnologii i trojici domácích pořadatelských institucí velkou výzvou. Nejen zdárný a hladký průběh kongresu a jeho výborná odborná úroveň, ale i následné reakce kolegů z různých částí světa svědčí o tom, že se česká etnologie tohoto úkolu zhostila velmi dobře. 16. světový kongres SIEF tak nejen pomyslně otevřel okno světové vědy do České republiky, ale byl zároveň cestou, jak ukázat, že čeští etnologové a jejich institucionální zázemí jsou schopni obstát v mezinárodní konkurenci.

Daniel Drápala

Ústav evropské etnologie FF MU Brno

Jiří Woitsch

Etnologický ústav AV ČR Praha